

Otázka: Základy psychologie

Předmět: Společenské vědy, Psychologie

Přidal(a): Pavlina

PSYCHOLOGIE

- = *přírodně-společenská věda o člověku.*
- jejím předmětem je prožívání a chování člověka,
 - pochází z řečtiny:
 - *psyché=duše, duch,*
 - *logos=rozum, věda (věda o duši),*
- **psychologie** je věda, která studuje lidské chování, mentální procesy a tělesné dění včetně jejich vzájemných vztahů a snaží se je popsat a vysvětlit,
- **psychopatologie** se zabývá duševními poruchami, psychickou tísní a abnormálním chováním -> doktoři,
- zabývá se změnami v chování člověka a jeho reakcemi na určité podmínky,
- **úkolem psychologie** je zkoumat zákonitosti a mechanismy vzniku, utváření a průběhu lidského prožívání a chování,
- **cílem psychologie** je získané poznatky využít ke zvýšení lidské spokojenosti a zdraví,
- prostřednictvím **psychoterapie** jí lze využít k léčbě,
- do 2. poloviny 19. st. spadala do filozofie, pak se odloučila a vznikl samostatný obor,
- psychologie má uplatnění ve školství, zdravotnictví, ekonomice, politice,
- má interdisciplinární povahu → úzce spolupracuje jak s přírodními (antropologie, biologie), tak se společenskými vědami (filozofie, etnografie, sociologie apod.),
- zakladatel: **Aristoteles** (Spis o duši), jako samostatná věda se začala vyčleňovat ve 2. pol. 19. st.,

Úkoly psychologie

- 1. zkoumá vztahy mezi lidmi ve společnosti,
 - pasivní – člověk nechce komunikovat, neřešející člověk,
 - agresivní – řeší problémy, ale s emocemi,
 - asertivní – umí dát najevo své požadavky slušnou formou, nejlepší,
- 2. zkoumá vztahy partnerské a. manželské (poradny),
- 3. zabývá se výchovou dětí v rodině (PP poradny),
- 4. zabývá se otázkami racionálního studia,
- 5. zabývá se otázkami duševní hygieny (aktivní- SPORT a pasivní- ČETBA, SPÁNEK relaxace),
- 6. zabývá se otázkami poznání sebe sama psychotesty -> pro některá povolání jsou nutná, (policisté, dozorčí)

PROŽÍVÁNÍ

- = jsou to všechny vnitřní, subjektivní psychické procesy a stavy, které tvoří celek (vjemy, představy, emoce, vybavení paměti).
 - člověk si psychologické stavy a procesy uvědomuje do určité míry, a proto můžeme prožívání rozdělit na:
 - a) vědomé – člověk si uvědomuje, co se s ním děje,
 - b) nevědomé – člověk si neuvědomuje, co se s ním děje, prožívání se projevuje navenek v chování člověka.

CHOVÁNÍ

- = soubor vnějších projevů, které jsou vyjádřením vnitřní situace – zblednutí, mimika, třes rukou, zrychlení dechu, křik, pláč, nehybnost,
- zahrnuje všechny činnosti, pohyby, úkony, ... (rudnutí, blednutí, pláč, vztek, útěk),

- chování a prožívání jsou projevem osobnosti určitého člověka a jeho individuálními vlastnostmi,
- **psychoanalýza** se zabývá skrytým (nevědomým) významem chování,
- *projevy chování se dělí na:*
 - **1. instinktivní** - vrozené způsoby chování, se kterým se rodíme a nemusí se učit,
 - **2. rozumové** - činnost, která se děje v souladu s okolními podmínkami, projevuje se ve schopnosti posoudit danou situaci, rozebrat jí, zhodnotit a pak cíleně jednat, úroveň rozumového chování závisí na stupni rozvoje vnímání daného jedince, na schopnosti poznat a rozlišovat vztahy mezi předměty a jevy a na stupni inteligence,
 - **3. zautomatizované úkony** - vzniknou, koná-li jedinec nějaký úkon opakovaně za stejných podmínek, na činnost se nemusí soustředit, přemýšlet o ní, plánovat jí a kontrolovat,
- Formy chování
 - a) expresivní - skutečné pocity, smýšlení,
 - b) adaptivní - předstírá (neřekne to naplno),

PROJEVY ČLOVĚKA

- a) ústní - spisovná/nespisovná, sprostá slova,
- b) psaná - styl psaní, papír,
- c) gestikulace - rozhovor rukou,
- d) tón řeči - rozčílení - zvýšený hlas,
- e) mimika - provází náš ústní projev - pohyby v obličejové části, mimikou vyjadřujeme → **emoce** - radost, vztek, smutek, zlost, stud, sympatie/nesympatie, nezájem,
- f) image - celkový vzhled těla - oblečení, styl, účes, vizáž, vůně, pedikúra, manikúra,
- g) vzdechy, povzdechy - nuda, bolest,

Chování a prožívání jsou projevem osobnosti určitého člověka s jeho individuálními vlastnostmi.

METODY VÝZKUMU V PSYCHOLOGII

- **pozorování** = sledujeme člověka a jeho projev bez zaměřeného zásahu a zaznamenáváme je:
 - a) extrospekce - pozorování vnějších projevů člověka v přirozených nebo speciálně upravených situacích,
 - b) introspekce - pozorování vlastních vnitřních psychických jevů,
- **experiment** = zasahujeme do podmínek a vlivů na zkoumanou osobu, kontroluje ji a ze změn vyvozuje souvislosti (dotazníky- zpravidla objektivní způsob získání dat mohou být papírové ale mohou být administrované i ústní, analýza, rozhovor - jsou přesně určené role tazatele a odpovídajícího, analýza slovního projevu, vyhodnocení, skupinový, individuální, hloubkový, řízený rozhovor,
- **experiment** - záměrné zasahování do podmínek a vlivů na zkoumaného (rozhovor, dotazování), kvazi-experiment - jde o typ experimentu, ve kterém není možné jednoznačně rozdělit zkoumané osoby do jednotlivých skupin (př. rozdíl mezi muži a ženami,
- **explorační (zjišťující)** = výzkumné metody sloužící ke sběru dat, jsou to metody sloužící ke sběru dat formou dotazníků nebo testů,
 - a) sociometrie - zjišťuje vztahy mezi členy malých skupin,
 - b) obsahová analýza - zkoumá výskyt určitých témat v médiích - kolikrát se jaká zpráva vyskytuje, v jaké podobě, s jakým obsahem,
 - c) sématický diferenciál - měření významu různých objektů a jeho srovnávání,
- **psychodiagnostické** = soubor metod, které mají zjistit úroveň vývoje člověka po stránce psychické, jeho vlastnosti (výkonové testy), mají zjistit možnosti jeho dalšího psychického rozvoje (testy osobnosti, rozbor, pozorování), ve výzkumu se obvykle kombinuje několik psychologických metod, což pomáhá lépe poznat danou skutečnost.

PSYCHOLOGICKÉ OBORY

základní

- (neboli teoretické) obory psychologie mají obecný charakter a jsou zaměřeny na získávání obecných poznatků,
- rozvíjeny jsou zpravidla na vysokých školách či výzkumných psychologických ústavech,
- a) **obecná** = věnuje se základním teoretickým otázkám psychologie → celkově obraz o

člověku, zabývá se problematikou poznávajících procesu, dynamikou citového života, vědomou autoregulací člověk, řeší základní otázky teoretické psychologie,

b) **vývojová** = pojetí psychického vývoje člověka, zkoumá činitele ovlivňující vývoj, věnuje se charakteristikám vývojových období,

c) **psychologie osobnosti** = zabývá se strukturou a vývojem osobnosti, zkoumá podobnosti a odlišnosti mezi lidmi, zabývá se psychologickým vývojem člověka, zkoumá činitele ovlivňující vývoj, charakterizuje vývojová období člověka,

d) **sociální** = začleňování lidí do společnosti, mezilidské vztahy, sociální skupiny a společenské instituce, druhy interakcí a komunikací mezi lidmi, řeší otázky problematiku začlenění do společnosti a sociálních skupin, mezilidské vztahy,

e) **psychopatologie** = psychické poruchy a příčiny jeho vzniku, hledá léčebné metody, které je odstraňují, popisuje a třídí psychické poruchy,

f) **biologická psychologie** - zkoumá vzájemné vztahy mezi tělesnými a psychickými procesy,

aplikovaná

- někdy též praktické obory psychologie usilují o využití psychologických poznatků v praxi, a zaměřují se na nejrůznější obory lidských činností,
- často se při tom výrazně odkloňují od teoretických psychologických oborů a vytvářejí svébytný pojmový aparát,
- **pedagogická** = řeší a zkoumá problematiku účinného vyučování a poznávání žáka - důležitou součástí rozvoje → prostředí školy, třídy, prezentace učiva, zadávání úkolů, hodnocení, motivace, vzájemné vztahy mezi učitelem a žáky, v současné době se rozvíjí využívání technických prostředků vyučování a učení, což má vliv na rozvoj osobnosti,
- **klinická** = diagnostika duševních nemocí a potíží a na psychickou péči o nemocné; zabývá se psychickými problémy, které provázejí tělesné nemoci a handicap - rozpracovává postupy, které mají postiženým pomáhat- důležitou oblastí jsou otázky duševní hygieny,
- **poradenská** = školní, manželské, profesní, výchovné poradenství,
- **soudní (forenzní)** = zločinnost, psychologie pachatelů trestných činů, psychologickými expertizami pro soudní potřeby,
- **psychologie práce, reklamy, zdraví, sportu, umění aj.**

speciální

- jsou zaměřeny na relativně úzký předmět studia (například některé metodologické otázky), a jejichž poznatků a postupů využívají základní i aplikované psychologické obory,
- a) **psycholingvistika** – *psychologie řeči, studuje vztahy mezi myšlením a řečí,*
- b) **zoopsychologie** – *zabývá se psychikou zvířat, pracují s ní krotitelé, cvičitelé, veterináři,*
- c) **farmako-psychologie** – *sleduje účinky chemických látek (léky, drogy) na psychiku člověka,*
- d) **psychodiagnostika** – *zabývá se výzkumem vlastností konkrétního jedince s cílem poznat jeho vlastnosti, navrhnout vhodný způsob léčby či předvídat jeho budoucí chování,*
- e) **psychometrika** – *zabývá se konstrukcí testů a technikou měření mentálních schopností či osobnostních vlastností.*